

TARKASTUSLAUTAKUNNAN LAUSUNTO VALTUUSTOLLE VUODEN 2017 TAMMI-HEINÄKUUN OSAVUOSIKATSAUKSESTA

Kuntalain mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tarkastuslautakunta laatii valtuustokaudelle kuntalain mukaisesti arviointisuunnitelman ja vuosittaisen arviointiohjelman. Valtuustolle vuosittain annettavassa arviointikertomuksessa esitetään kooste arvioinneista. Tilikauden aikana valtuustolle annetaan lausunnot tammi-heinäkuun sekä tammi-lokakuun osavuosikatsauksista.

1 Espoon toimintaympäristön ja talouden tila

1.1 Toimintaympäristön kehitys

Väestönkasvun lievistä hidastumisesta huolimatta Espoon asukasmäärä on tammi-kesäkuussa kasvanut 1 949 henkilöllä. Kaupungin väestörakenteen muuttuessa palvelutarpeet kasvavat jopa asukasmäärän kasvua nopeammin.

Espoon työpaikkakehityksen on arvioitu kääntyneen nousuun. Vuonna 2016 Espoossa arvioitiin olevan 121 000 työpaikkaa, mikä olisi noin 3 000 työpaikkaa enemmän kuin Tilastokeskuksen viimeisimmän tilaston mukaan oli vuonna 2014. Osavuosikatsauksessa on tuotu esille, että yrittäjätyöpaikkoja oli henkilötyövuosina mitaten tammi-huhtikuussa 2017 arviolta 107 000, joista kaupunkiradan kehityskäytävällä oli 37 000 ja Länsimetron kehityskäytävällä 48 000.

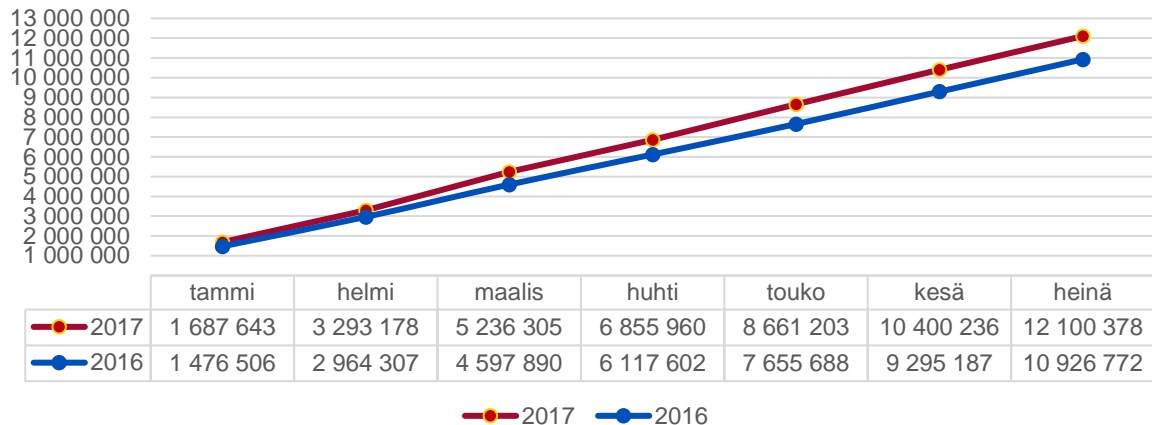
Työttömien määrä ja työttömyysaste ovat Espoossa kääntyneet laskuun. Kesäkuun lopussa Espoossa oli 14 268 työtöntä ja työttömyysaste oli 10,2 %. Työttömyysaste on laskenut yhden prosenttiyksikön edellisvuoden vastaavasta ajankohdasta. Alle 25-vuotiaita työttömiä oli 1 606 eli 127 henkilöä vähemmän kuin kesäkuussa vuotta aiemmin. Ulkomaan kansalaisia oli osavuosikatsauksen mukaan kuluvan vuoden kesäkuussa työttömänä 3 283, eli 5 % vähemmän kuin edellisvuoden kesäkuussa. Pitkäaikaistyöttömiä oli 37 % kaikista työttömistä. Pitkäaikaistyöttömiä oli 5 298 eli 17 % vuodentakaista vähemmän.

- ❖ Osavuosikatsauksessa on todettu, ettei työllisyystilanteen parantuminen ole kuitenkaan helpottanut pisimpään työttömänä olleiden tilannetta. Esimerkiksi yli 1 000 päivää työmarkkinatukea saaneiden määrä on kasvanut vuoden 2016 kesäkuusta vuoden 2017 kesäkuuhun 330 henkilöllä.

Espoon työmarkkinatukimenojen kasvu

Seuraavan sivun taulukossa on esitetty kumulatiivinen työmarkkinatuen kuntaosuuskustannuskertymä saapuneiden laskujen mukaan. Kustannuskertymä 31.7.2017 tilanteessa on yhteensä 12,1 milj. euroa, mikä on 1,2 milj. euroa (11 %) edellisvuoden vastaavaa ajankohtaa suurempi.

Työmarkkinatuen kumulatiiviset kuntaosuuskustannukset Espoossa tammi-heinäkuussa 2016 ja 2017

Lähde: Espoon kirjanpitojärjestelmä 24.8.2017

Työttömyyden alentamiseksi kaupungin on jatkettava määrätietoisia toimenpiteitä. Erityisesti pitkäaikaistyöttömyyden alentamiseksi on otettava käyttöön kattava toimialat ylittävä keinovalikoima.

1.2 Talousarvion toteutuminen

Toimintatuottoja ennakoidaan kertyvän 35 milj. euroa talousarvioon merkittyä vähemmän. Toimintamenojen arvioidaan ylittävän talousarvion 11 milj. eurolla. Henkilöstökulujen arvioidaan alittavan talousarvion 8,1 milj. eurolla, mutta ulkoisten palvelujen ostojen ylittävän 13,7 milj. eurolla. Toimintakatteeksi arvioidaan muodostuvan -1 350 milj. euroa, joka on 39 milj. euroa talousarviota heikompi.

Verotulojen ennakoidaan ylittävän talousarvion vajaalla 16 milj. eurolla. Valtionosuuksia kertynee 3 milj. euroa talousarviossa esitettyä enemmän. Vuosikatteen ennakoidaan olevan 151,7 milj. euroa. Tilikauden poistojen määräksi on ennakoitu 143,5 milj. euroa. Tilikauden tulokseksi enustetaan 8,2 milj. euroa, mikä kuitenkin jää talousarviosta 2,4 milj. euroa.

Vuodelle 2017 on talousarviossa budjetoitu 179 milj. euroa uutta lainannostovaltuutta. Osavuositarkastuksessa lainannostotarpeeksi arvioidaan 129 milj. euroa. Lainatarpeen vähentymiseen on raportoitu vaikuttaneen verotulojen kasvu, edellisvuoden verotulojen oikaisutilitykset sekä Länsi-metro Oy:n lyhytaikaisen lainan ennaikainen poismaksu. Vuoden aikana ei ole käytetty lyhytaikaista rahoitusta tai purettu rahastoja. Osavuositarkastuksen mukaan kaupungin lainamäärä on noin 680 milj. euroa.

Kaupungin investointeihin varattiin alkuperäisessä talousarviossa 327 milj. euroa ja muutetussa talousarviossa 342 milj. euroa. Valtuusto päätti kesäkuussa lisätä maankäyttösopimukseen liittyvää maanhankintaa varten 4 milj. euroa. Maanhankinnan muutetun talousarvion 12 milj. euron määrärahasta on käytetty heinäkuun loppuun mennessä 9,3 milj. euroa. Tapiolan taseyksikölle myönnettiin kesäkuussa 11,8 milj. euroa vuoden yli siirtyneille keskeneräisille hankkeille. Investointien toteutumaksi osavuositarkastuksessa arvioidaan 310 milj. euroa.

Talouden haasteet ja sekä palvelu- ja investointitarpeiden kasvu edellyttävät toiminnalta tuottavuutta ja tehokkuutta. Vuoden 2017 taloussuunnitelma on valmisteltu talouden tasapainotus- ja tuottavuusohjelma TATU 2:n linjauspäätösten mukaisesti. Linjausten perusteella tavoitellaan

kaupungin talouden tasapainottumista ja velkaantumisen taittamista vuoteen 2020 mennessä. Osavuosikatsauksessa on raportoitu ohjelman tavoitteiden toteutumisesta toimialoittain.

TATU 2 -tavoitteisiin pääsemiseksi on ohjelman toteuttamista valtuustokaudella jatkettava osana päivittäistä johtamista sekä kaupunkitasoisesti että toimialoittain.

1.3 Talousarvion sitovat määrärahat toimialoittain

Osavuosikatsauksessa on esitetty talousarvion toteutuminen sitovuustasoittain. *Seuraavassa on esitetty tarkastuslautakunnan huomioita liittyen toteutumatta jäämässä oleviin sitoviin määrärahoihin.*

Yleishallinto, konsernipalvelut

Tietotekniikan toimintakatteen ennakoidaan toteutuvan 2,9 milj. euroa talousarviota heikompana johtuen lähinnä päätelaite- ja leasingrahoituksen vanhojen sopimusten loppuselvityksestä.

Hankintakeskuksen toimintakate on toteutumassa 0,2 milj. euroa talousarviota heikompana. Syyksi on raportoitu muun muassa ruokapalvelujen toimintatulojen pieneneminen, koska osa laskutuksesta siirtyy keskuskeittiön valmistumisen myötä Espoo Catering Oy:n laskutettavaksi.

Sosiaali- ja terveystoimi

Tulojen alitukseksi arvioidaan vanhusten palveluissa 1,4 milj. euroa, terveystoimissa 1,0 milj. euroa ja perhe- ja sosiaalipalveluissa 5 milj. euroa. Asiakasmaksutulot sekä valtionkorvaukset pakolaistoimintaan on raportoitu arvioidun liian suuriksi.

Terveystoimissa oman palvelutuotannon 1,9 milj. euron arvioitu ylitys kohdistuu avosairaanhoidon ja avokuntoutukseen. Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri HUS:n erikoissairaanhoidon palvelusopimuksen mukaisten menojen ennakoidaan ylittävän talousarvion 9,2 milj. eurolla johtuen potilas- sekä lähetemäärän kasvusta. HUS antaa uuden ennusteensa syyskuussa eikä osavuosikatsauksen yhteydessä esitetä määrärahamuutoksia.

Perhe- ja sosiaalipalveluissa menojen arvioidaan kokonaisuutena ylittävän 6,5 milj. eurolla. Vammaispalvelujen menot ovat ylittymässä 4,5 milj. eurolla johtuen pääosin asumispalvelujen asiakasmäärän kasvusta, kuljetuspalvelutuesta sekä koululaisten iltapäivä- ja loma-ajanhoidosta. Työmarkkinatukimenojen arvioidaan ylittävän talousarvion 1,5 milj. euroa työttömyyden kasvun taittamisesta huolimatta. Harkinnanvaraisen toimeentulotuen tarve on kasvanut ja menojen ylitykseksi ennakoidaan 0,7 milj. euroa.

Sivistystoimi

Opetus- ja varhaiskasvatustalokunnan toimintamenot ylittyvät 1,4 milj. eurolla johtuen mm. Rinnekoti-koulun opetuksen siirtymisestä Postipuun koulun alaisuuteen elokuun alusta.

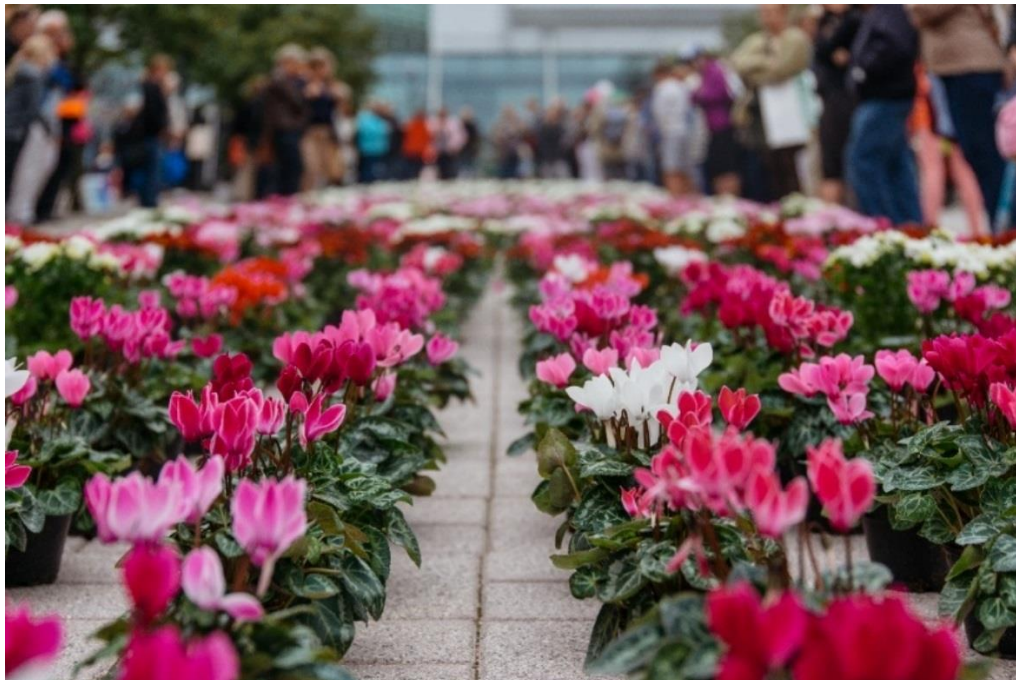
Muun sivistystoimen toimintatulojen alitukseksi arvioidaan 3,2 milj. euroa johtuen liian suuresta tulo-odotteesta sekä siitä, että maahanmuuttajien valmistavasta opetuksesta saatava valtionosuus tuloutetaan sivistystoimen sijasta kaupungin rahoitukseen.

Tekninen ja ympäristötoimi

Muut tekniset ja ympäristöpalvelut -yksikön tulojen ennakoidaan alittuvan 4,6 milj. eurolla johtuen maanmyynnistä saatavien voittojen 6 milj. euroa arvioitua maltillisemmasta toteutumisesta. Toisaalta ulkoisia vuokra-tuottoja arvioidaan yksikössä kertyvän 1,4 milj. euroa ennakoitua enemmän.

Tilapalvelut -liikelaitos

Tilapalvelut -liikelaitoksen sitovana tulostavoitteena on liikelaitoksen talonrakennusinvestointien hankkeiden toteutuminen valtuuston päättämän talousarvion sekä taloussuunnitelman investointiohjelman aikataulun ja kustannusarvion mukaisesti. Tilapalvelut -liikelaitoksen muutetussa talousarviossa investointien enimmäismäärä on 77,9 milj. euroa. Tulostavoite ei toteutune, koska investointien ennustetaan olevan 71,2 milj. euroa.

Suomi 100 juhlateos Matinkylässä

Kuva: Samuli Pentti

2. Ajankohtaiset havainnot osavuosisikatsauksesta

2.1 Terveysasematoiminta

Terveyspalveluissa palvelujen kysyntä on kasvanut väestönkasvun ja yksityisen hoidon Kela-korvausten alenemisen vuoksi. Palveluiden saatavuudessa ei ole alkuvuoden aikana päästy tavoitteisiin. Terveysasemien kiireettömän hoidon saatavuus on osavuosisikatsauksen mukaan alkuvuonna heikentynyt edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan nähden. Terveyspalveluissa on käynnistetty terveysasematoiminnan kehittämisprojekti tavoitteena kiireettömien vastaanottoaikojen tarjonnan lisääminen.

Sosiaali- ja terveystoimelle on sitovaksi tulostavoitteeksi asetettu korkeintaan 17 päivän odotusaika kiireettömälle vastaanotolle. Osavuosisikatsauksen mukaan tavoite ei toteudu. Terveysasemien kolmas kiireeton aika T3 on osavuosisikatsauksen mukaan tammi-kesäkuussa vaihdellut välillä 24–31 päivää. Terveysasemakohtaisesti tarkasteltuna on tammi-kesäkuun aikana ollut yli 40 päivän ylittäneitä T3-odotusaikoja hoitotakuuseurannan mukaan Espoonlahden, Kivenlahden, Matinkylän, Tapiolan ja Viherlaakson terveysasemilla.

Terveysasemien kiireettömän hoidon saatavuus on alkuvuonna heikentynyt. Sosiaali- ja terveystoimen käynnistämän kehittämisprojektin toimenpiteillä on edistettävä kiireettömien vastaanottoaikojen toiminnan lisäämistä tasapuolisesti kaikilla terveysasemilla, jotta asetettuun tulostavoitteeseen on mahdollista päästä.

2.2 Lasten terapiapalvelut

Lasten terapiapalveluissa asiakasmäärä on kasvanut ja hoitotakuu ylittyy lasten puheterapiassa ja lastenpsykiatriassa. Perheneuvolan odotusaika on moninkertaistunut. Tilannetta selittää palvelujen kysynnän voimakas kasvu sekä moniongelmaisten ja vieraskielisten asiakkaiden määrä. Lasten psykiatrinen toimintayksikkö on aloittanut HYKS lastenpsykiatrian kanssa yhteisen selvityksen, jonka perusteella arvioidaan toimenpiteet palvelujen parantamiseksi.

Lasten terapiapalveluissa asiakasmäärät ovat sekä puheterapiassa että lastenpsykiatriassa kasvaneet merkittävästi eikä hoitotakuun rajoissa pysytä. Palvelujen parantamiseksi on käynnistettävä viipymättä tarvittavat toimenpiteet.

2.3 Lastensuojelupalvelut

Lastensuojelussa asiakasmäärän kasvaessa palvelutarve on kasvanut. Kiireelliset sijoitukset ja huostaanotot ovat lisääntyneet. Perustoimeentulotuen siirryttyä Kelaan aikuissosiaalityössä palvelu on kohdistunut suunnitelmallisempaan asiakastyöhön.

Sitovana tulostavoitteena on, että sijoitettuna olevien lasten ja nuorten osuus ikäluokasta on pienempi kuin vuonna 2016. Osavuosikatsauksen mukaan 13–17 -vuotiaiden nuorten sijoitusten ja kiireellisten sijoitusten osuus on edelleen kasvanut, eikä tulostavoite toteudu.

Tarkastuslautakunta on huolissaan lapsiin ja nuoriin kohdistuvien tukitoimien tarpeen lisääntymisestä.

2.4 Matinkylän terveysasemaa koskeva päätöksenteko – peruskorjauksesta on luovuttu toistaiseksi

Tarkastuslautakunta on kirjoittanut vuoden 2016 Seurantareportin lausunnossaan Matinkylän terveysasemaa koskevan päätöksenteon eri vaiheista ja jatkaa päätöksenteon etenemisen seurantaa.

Osavuosikatsauksessa on raportoitu, että keväälle 2017 suunnitellusta Matinkylän terveysaseman peruskorjauksesta päätettiin luopua toistaiseksi. Matinkylän palveluverkosta valmistellaan selvitys, joka tuotaneen päätettäväksi loppuvuodesta. Kaupunginhallitus päätti siirtää Tilapalvelukeskukselta Matinkylän terveysaseman investointihankkeelta säästyviä määrärahoja 1,4 milj. euroa keskuskeittiön koneisiin ja kalustoon. Matinkylän terveysaseman investointihankkeelle on varattu vuodelle 2017 talousarviossa määrärahaa 2,7 milj. euroa. Sosiaali- ja terveystoimi selvittää tilojen tulevaa tarvetta Sote-uudistus huomioiden ja Tilapalvelut -liikelaitos odottaa toimialan päätöstä asiassa.

2.5 Taseyksiköt

Suurpellon taseyksikön käyttötalouden sekä investointien arvioidaan toteutuvan talousarvion mukaisesti. Alueella asuu yli 3 000 asukasta ja Maakirjan ja Suurpellon päiväkodit sekä Opinmäki ovat käytössä. Lisäksi alueella on kaksi yksityistä päiväkotia. Suurpellon keskusta-alueen kehittäminen jatkuu ja kaupallisen alueen 1- vaihe avattaneen loppuvuonna.

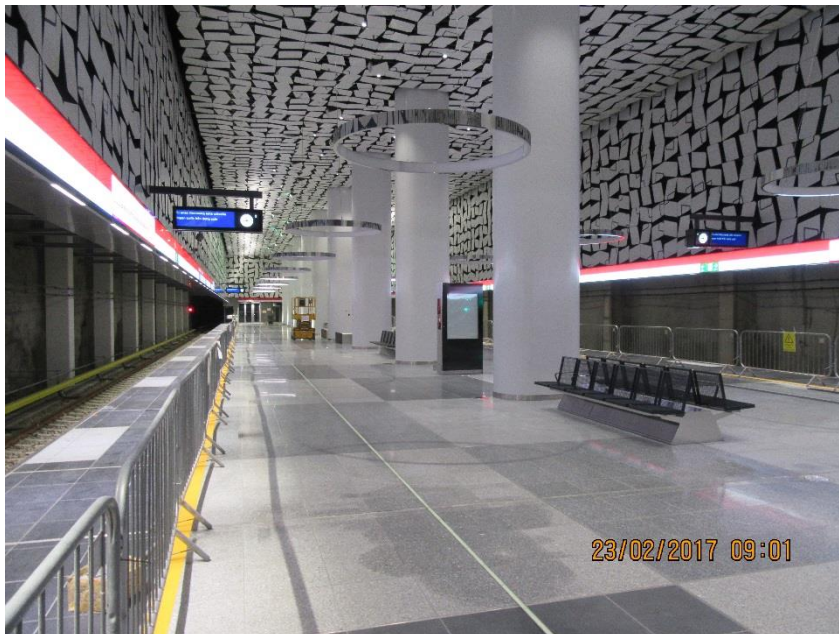
Valtuusto on kesäkuussa myöntänyt Tapiolan taseyksikölle 11,8 milj. euroa vuoden yli jatkuneille hankkeille, joista merkittävin on Kehä I:n rakentaminen. Osavuosikatsauksen yhteydessä esitetään, että valtuusto myöntäisi Tapiolan taseyksikölle 12 milj. euron lisämäärärahan, mikä on kaupungin ja LähiTapiolan välisen lisäsopimuksen kustannusvaikutus. Sopimuksen toteutuksen laajuus ei osavuosikatsauksen mukaan ollut tiedossa talousarviota laadittaessa. Osavuosikatsauksessa myös todetaan, että Tapiolan taseyksikön maankäyttösopimus- ja -myyntitulojen arviota on laskettu tarkistusten seurauksena 9,4 milj. euroa talousarviosta.

3 Espoo-konserni

Merkittävimmistä kaupunkikonsernin hankkeista on raportoitu osavuositarkastuksessa ja niitä toteuttavista yhtiöistä konserniraportissa. Tarkastuslautakunta on tarkastellut seuraavia hankkeita ja toimintoja kokonaisuuksina.

3.1 Länsimetro -hanketta toteuttaa Länsimetro Oy

Länsimetron I -vaiheen valmistuttua alkaa metrolinnoituksen välillä Ruoholahti – Matinkylä. I-vaiheen viimeisin kustannusarvio on 1,2 miljardia euroa. Osavuositarkastuksessa on raportoitu Länsimetron viranomaisrakentamisen jatkuvan elokuun aikana ja todettu radan sekä asemien olevan luovutettavissa Helsingin kaupungin liikennelaitos HKL:lle elokuun vaihteessa käyttöönoton valmisteluun, jossa HKL käynnistää radan ja asemien päivittäisen ylläpito- ja kunnallistekniikan toiminnan.

Urheilupuiston asema

Kuva: www.lansimetro.fi

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos on raportoinut valmiutensa operoida Länsimetrossa etenevän suunnitellusti Länsimetron aikataulussa. Kaupunkitekniikan keskus on raportoinut, että Länsimetron liityntäyhteyksien rakentaminen Matinkylässä on valmistunut. Hankkeeseen kuului bussikais-toja, melusuojuuksia ja kevyenliikenteen väylien rakentamista. Länsiväylän tilavaraussuunnitelma liittyen metrokeskuksen kaavoitukseen Kivenlahdessa on valmistunut. Toisen vaiheen metrokeskusten kunnallistekniikan suunnittelu on käynnissä.

Liikenteen osavuositarkastuksessa arvioitu alkavan aiemman arvion mukaisesti syyskuussa 2017. Helsingin seudun liikenteen kuntayhtymä HSL päättää metron matkustajaliikenteen käynnistämistä yhteistyössä HKL:n ja Länsimetro Oy:n kanssa. Metro ja nykyiset bussilinjat kulkevat HSL:n voimassa olevan aikataulun mukaisesti 6.11.2017 saakka samanaikaisesti.

Tarkastuslautakunta jatkaa Länsimetro-hankkeen arviointia, kun kustannuskehityksestä ja viivästymisen keskeisistä syistä sekä yhtiön johdon työskentelystä konsernijaoston päätöksellä tilattu erityistilintarkastus on valmistunut.

Metron II-vaiheen tavoitteet, loppukustannusennuste ja aikataulu todetaan osavuositarkastuksessa arvioidun uudelleen kesäkuussa ja lounastöiden välillä Matinkylä – Kivenlahti on raportoitu etenevän. Arvioiden sisältöä ei kuitenkaan raportissa ole esitetty.

Länsimetron I-vaiheen aikataulu viivästyi ja kustannukset kasvoivat merkittävästi hankkeen edetessä. Tarkastuslautakunta edellyttää II-vaiheen realistisen loppukustannusennusteen ja toteutusaikataulun tuomista valtuustolle tiedoksi viipymättä.

3.2 Asuntorakentaminen, rakentamisedellytysten luominen ja kaupungin tytäryhtiö Espoon Asunnot Oy

Osavuositarkastuksen ennakkotiedon mukaan tammi-kesäkuussa 2017 on valmistunut talonrakentamisen uudistuotantoa yhteensä noin 277 000 k-m². Uusia asuntoja valmistui Espoon asuntokunnan mukaan 1 926 eli 875 enemmän kuin vuotta aiemmin. Valtion tukemia vuokra-asuntoja valmistui 437 ja asumisoikeusasuntoja 93.

Kaupungin valtuustokauden tavoitteisiin on kirjattu, että vastataan espoolaisten erilaisiin asumistarpeisiin tarjoamalla edellytykset edulliselle ja monimuotoiselle asuntotuotannolle ja tonttitarjonnalle. Teknisen ja ympäristötoimen tulostavoitteeksi on asetettu, että kaupungilla on kaavalliset ja kunnallistekniset valmiudet maankäytön, asumisen ja liikenteen MAL-sopimuksen mukaiselle vuosituotannolle. Osavuositarkastuksessa on raportoitu, että kaupungilla on valmiudet 3 500 asunnon vuosituotannolle. Asuntotuotannon määräksi arvioidaan alkavien asuntojen osalta MAL -tavoitteen mukaisesti 3 600 asuntoa. Vuoden alusta on alkanut 1 782 asunnon rakentaminen. MAL-tavoitteena oleva uuden asumisen kerrosala 249 000 k-m² saavutetaan osavuositarkastuksen mukaan ja tulostavoitteen arvioidaan toteutuvan.

Kaupungin kokonaan omistama Espoon Asunnot Oy rakennuttaa, omistaa ja ylläpitää vuokra-asuntoja. Yhtiöllä on yli 15 000 vuokra-asuntoa. Yhtiön tavoitteena on aloittaa vuosittain keskimäärin 400 asunnon rakentaminen. Konserniraportin mukaan alkaneita asuntoja on 179 ja arvio koko vuodelle on 313 asuntoa. Yhden hankkeen viivästyminen laskee koko vuoden ennustetta 60 asunnolla. Yhtiön asuntojen vuokrausastetavoitteeksi vuodelle 2017 on asetettu 98 % ja tavoitteeseen arvioidaan päästävän.

3.3 Kiinteistö Oy Espoon sairaala

Kiinteistö Oy Espoon sairaalan toiminta on alkanut maaliskuussa 2017. Hankkeen taloudellinen loppuselvitys pidettiin toukokuussa 2017. Rakennushankkeen lopullinen hinta selviää, kun rakennuttajayhtiön kanssa sovittelussa päästään neuvottelutulokseen. Samoin ylläpitosopimuksen hintaneuvottelu on vielä kesken.

Espoon uusi sairaala

Kuva: Tero Hanski

Espoon uuden sairaalan toiminta ei ole vielä vakiintunutta, joten budjetoidut tuotot ovat kertyneitä tuottoja suuremmat. Talousarviossa uuden sairaalan palvelumyynti Kirkkonummelle ja Kautiaisissa oli merkitty kokovuotuisena. Sairaalan käynnistymisen viivästyminen vähentää palveluiden myyntituloja 2,5 milj. euroa talousarvioon verrattuna. Espoon sairaalan ennakoitua ylittävän menokehityksensä 0,4 milj. eurolla pääosin käyttöönottoon liittyvien kerta- ja luontoisten kustannusten vuoksi. KOY Espoon Sairaallalle ei ole asetettu tulostavoitteita vuodelle 2017.

HUS:in kanssa on tehty sairaalan 4. kerroksen vuokrausta koskeva esisopimus kesäkuussa. Tiloihin tulee synnytys- ja sairaala, ja tilojen 1,5 milj. euron muutoskustannuksista vastaa HUS.

Tarkastuslautakunta 30.8.2017